

1WYROK

2WIMIENIU

2.1RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

2.2.0.0.0.1 Dnia 25 czerwca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w IV Wydziale Karnym - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Małgorzata Ziółka

Sędziowie: SO Leszek Matuszewski

SO Jarosław Ochocki

Protokolant: p.o. stażysty Mariola Urbanowicz

3przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Marzanny Woltmann-Frankowskiej

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2020 roku

sprawy **M. M.** oskarżonego z art. 200 § 1 k.k. w związku z art. 12 § 1 k.k., z art. 202 § 4 a k.k. i z art. 191 a § 1 k.k.

z powodu apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pile z dnia 12 grudnia 2019 roku sygnatura akt II K 769/19

na podstawie art. 440 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę oskarżonego M. M. przekazuje Sądowi Rejonowemu w Pile do ponownego rozpoznania.

/Jarosław Ochocki/ /Małgorzata Ziółka/ /Leszek Matuszewski/

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	IV Ka 295/20
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		

0.11.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Sąd Rejonowy w Pile, wyrok z 12 grudnia 2019 roku sygnatura akt II K 769/19

0.11.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

0.11.3. Granice zaskarżenia**0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia**

na korzyść

w całości

na niekorzyść

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

0.11.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji

#

art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w

	zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

0.11.4. Wnioski

#	uchylenie	#	Zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

0.12.1. Ustalenie faktów

0.12.1.1. Fakty uznane za udowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
0.12.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	

0.12.2. Ocena dowodów

0.12.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwiężle o powodach uznania dowodu

0.12.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiężle o powodach nieuwzględnienia dowodu

STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
1.	Obraza prawa materialnego	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Ustosunkowywanie się do tego zarzutu byłoby przedwczesne z uwagi na dostrzeżenie konieczności uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.		
Wniosek		
	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
Lp.	Zarzut	
2.	Obraza prawa procesowego, mogąca mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny

Zwiężle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Ustosunkowywanie się do tego zarzutu byłoby przedwczesne z uwagi na dostrzeżenie konieczności uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.		
Wniosek		
	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny	
Zwiężle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
Lp.	Zarzut	
3.	Błąd w ustaleniach faktycznych, mogący mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwiężle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Ustosunkowywanie się do tego zarzutu byłoby przedwczesne z uwagi na dostrzeżenie konieczności uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.		
Wniosek		

	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny	
Zwięzłe o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
1.	Art. 440 k.p.k. - utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe i dlatego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, musi zostać uchylone, gdyż konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.
Zwięzłe o powodach uwzględnienia okoliczności	
<p>Sąd Odwoławczy, z urzędu, dostrzegł, że Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy przepisów postępowania poprzez naruszenie prawa oskarżonego do obrony, co niewątpliwie miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku.</p> <p>Prawo do obrony, stanowi fundamentalną zasadę postępowania karnego, podniesioną na mocy art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej do rangi zasady konstytucyjnej. Prawo to gwarantowane jest także w aktach prawa międzynarodowego wiążących Państwo Polskie, to jest w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 6 ust. 3 lit. c) i w Międzynarodowym Pakcie Praw Politycznych i Obywatelskich (art. 14 ust. 3 lit. d).</p> <p>W obu tych aktach przyjmuje się, że oskarżony powinien mieć zapewnione prawo do: bronięcia się osobiście lub poprzez ustanowionego obrońcę, odpowiedniego czasu na przygotowanie się do obrony oraz udziału w przesłuchiowaniu świadków oskarżenia i żądania przesłuchania świadków obrony na tych samych zasadach.</p>	

Powyższe akty prawne wskazują zatem zarówno na możliwość obrony w ogóle, jak i na pewne podstawowe sposoby obrony, które powinny być zagwarantowane w każdym demokratycznym systemie prawnym.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zakłada z kolei, że każdy, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania; może on w szczególności wybrać sobie obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu (art. 42 ust. 3 Konstytucji).

Artykuł 6 k.p.k. wskazuje przy tym, że prawo do obrony przysługuje oskarżonemu zarówno w sensie materialnym (prawo do bronięcia się przeciwko zarzutom aktu oskarżenia, jak i dolegliwościom z tym związanym), jak i formalnym (prawo do posiadania obrońcy). Jest to zarówno zasada procesowa, jak i reguła interpretacyjna, która gwarantuje interpretację przepisów w ten sposób, aby w razie wątpliwości zapewniać oskarżonemu realną możliwość obrony.

Materialny aspekt prawa do obrony polega na szeroko pojętej możliwości oskarżonego do kwestionowania oskarżenia i złagodzenia odpowiedzialności karnej. Wyraża się to m.in. w kodeksowych uprawnieniach oskarżonego do składania wniosków dowodowych (art. 167, art. 315 § 1, art. 338 § 1), udziału w czynnościach procesowych (np. art. 270 § 2, art. 315 § 2, art. 316-318, art. 339 § 5, art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 374 § 1, art. 451 i art. 464), składania wyjaśnień (art. 175 § 1 i art. 176), wglądu w akta sprawy (art. 156 i 321), zadawania pytań osobom przesłuchiwanym przez sąd (art. 370 § 1), wypowiedziania w każdej kwestii (art. 175 § 2, art. 367 § 2), w tym i w głosach końcowych (art. 406) oraz zaskarżania orzeczeń (art. 425).

Podsumowując, oskarżony na każdym etapie procesu powinien zatem mieć zapewnioną możliwość wyrażania swoich poglądów związanych z przedmiotem procesu i uczestniczenia w czynnościach.

Natomiast w toku rozprawy rzeczą sądu jest dbanie o to, aby oskarżony miał pełną, niczym nieograniczoną, możliwość bronięcia się przed zarzutami, które go obciążają, w szczególności poprzez percepcję przeprowadzanych dowodów oraz zwalczanie tych, które kwestionuje (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 6 czerwca 1991 roku, II AKr 51/91, KZS 1991, Nr 6-8, poz. 18).

W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że oskarżony M. M. został pouczoney o treści art. 338b § 1 k.p.k., a więc, że żądanie, o wyznaczenie obrońcy z urzędu powinno zostać złożone do sądu w terminie 7 dni od daty doręczenia odpisu aktu oskarżenia i że należy do niego dołączyć dowody mające wykazać, że oskarżony nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. A także o treści § 2 tegoż artykułu, zgodnie z którym jeżeli złożenie żądania po powyższym terminie spowodowałoby konieczność zmiany terminu rozprawy albo posiedzenia, to żądanie rozpoznaje się niezwłocznie po terminie rozprawy lub posiedzenia.

Z karty 332 akt wynika, że zawiadomienie o terminie rozprawy wraz z aktem oskarżenia i pouczeniami, mi.in., o terminie składania wniosku o obrońcę z urzędu, oskarżony M. M. otrzymał w dniu 4 grudnia 2019 roku, a rozprawa wyznaczona była na dzień 12 grudnia 2019 roku. Oskarżony mieszka poza siedzibą Sądu Rejonowego w Pile, nie wysłał wniosku pocztą (pewno nie doszedłby przez rozprawą), lecz złożył wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu na rozprawie bezpośrednio przed Sądem Rejonowym w Pile. Wniosek spóźniony był o jeden dzień. Sąd Rejonowy, w myśl § 2 art. 338b k.p.k., aby nie odraczać rozprawy, zdecydował rozpoznać wniosek o obrońcę z urzędu niezwłocznie po terminie rozprawy. Pomimo tego, po przesłuchaniu oskarżonego, świadka i odtworzeniu nagrań audio-wideo, przewód sądowy został zamknięty, udzielono głosu stronom i ogłoszono wyrok. Po ogłoszeniu wyroku Przewodniczący wydał zarządzenie o przyznaniu oskarżonemu, na podstawie art. 78 § 1 k.p.k., obrońcę z urzędu.

Sąd Okręgowy nie miał by zastrzeżeń do sposobu procedowania przez Sąd Rejonowy w Pile, gdyby – zgodnie zresztą z treścią swojego postanowienia wydanego w toku rozprawy (karta 333v) – zarządzenie o wyznaczeniu obrońcy z urzędu wydane zostało po zarządzeniu przerwy w rozprawie, tak aby wyznaczony obrońca z urzędu mógł się przygotować do sprawy i obrony oskarżonego, a rozprawa nie została odroczone. W sytuacji kiedy zarządzenie to wydane zostało po zamknięciu przewodu sądowego i ogłoszeniu wyroku, wykluczyło to możliwość profesjonalnej obrony oskarżonego i stanowiło rażące naruszenie przez Sąd Rejonowy prawa oskarżonego do obrony, co

niewątpliwie miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku..

Prawo do posiadania obrońcy z urzędu wówczas, kiedy oskarżony nie jest w stanie ponieść kosztów obrony, należy do podstawowych zasad wyznaczających rzetelność procesu karnego, gwarantowanych zarówno przez art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, jak i art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.) oraz art. 14 ust. 3 lit. d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pozbawienie oskarżonego uzasadnionego prawa do pomocy obrońcy z zasady może mieć wpływ na treść wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2018 roku – III KK 448/17; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.04.2003 roku – III KKN 145/01; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.01.2002 roku – II KKN 386/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.09.1996 roku – III KKN 67/96; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2010 roku – IV KK 399/09).

W realiach tej konkretnej sprawy brak obrońcy w postępowaniu przed Sądem I instancji mógł mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, w szczególności z uwagi na charakter stawianych oskarżonemu zarzutów i przewidziane zagrożenie karą.

Oskarżony w postępowaniu przygotowawczym wprawdzie częściowo przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów, a jego sprawstwo wynika także z zebranego w sprawie materiału dowodowego. Nie da się jednak wykluczyć, że w sytuacji korzystania przez oskarżonego z pomocy prawnej obrońcy, który miałby możliwość zadawania pytań świadkom, czy też przedsięwzięcia inicjatywy dowodowej, mogło dojść do ujawnienia dodatkowych okoliczności, korzystnych dla oskarżonego.

Zatem zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki określone w art. 437 § 2 k.p.k., nakazujące uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Pile. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że z uwagi na rodzaj stwierdzonego uchybienia proceduralnego, zachodzi konieczność przeprowadzenia ponownie całego postępowania dowodowego przed Sądem I

0.15.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylecia		
1.1.		# art. 439 k.p.k.
Zwięzłe o powodach uchylecia		
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięzłe o powodach uchylecia		
<p>Brak obrońcy w postępowaniu przed Sądem I instancji mógł mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. W sytuacji korzystania przez oskarżonego z pomocy prawnej obrońcy, który miałby możliwość zadawania pytań świadkom, czy też przedsięwzięcia inicjatywy dowodowej, mogło dojść do ujawnienia dodatkowych okoliczności, korzystnych dla oskarżonego. Z uwagi na rodzaj stwierdzonego uchybienia proceduralnego, zachodzi konieczność przeprowadzenia ponownie całego postępowania dowodowego przed Sądem I instancji, przy umożliwieniu oskarżonemu podjęcia rzeczywistej obrony swoich praw z udziałem obrońcy.</p>		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięzłe o powodach uchylecia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		

4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
0.15.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
Należy przeprowadzić ponownie całe postępowania dowodowe przed Sądem I instancji, przy umożliwieniu oskarżonemu podjęcia rzeczywistej obrony swoich praw z udziałem obrońcy. Rozstrzygając zaś o sprawstwie i winie, Sąd Rejonowy winien przeanalizować kwestię zasadności zarzutu III aktu oskarżenia zwłaszcza odnośnie znamienia rozpowszechniania.		
0.15.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
6. Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności

7. PODPIS
/Jarosław Ochocki/ /Małgorzata Ziolecka/ /Leszek Matuszewski/